

Jancsó úr!

LAKNER DÁVID

Mi zavarta leginkább Mészáros Mártát a magyar közegben, amit a lengyeleknél nem tapasztalt? Miért fogalmazott Jancsó Miklós a hatvanas évek végén diplomatikusabban Nyírő Józsefről, mint ahogy állítása szerint a harmincasok végén látta őt? És miért idegesítették később Tamási Áron művei, miközben korábban egyenesen istenítette? Hogyan lehetett az, hogy amikor Székesfehérváron felismerték a legendás filmrendező fiát, Jancsó Nyikát, akkor váratlanul nem az apjáról, hanem a nagyapjáról kezdtek áradozni neki?

Olyan sztorik ezek, amelyek nem feltétlenül derülnek ki egy átlagos interjúból, maguktól pedig az érintettek sem biztos, hogy elmesélnék őket. Vagy hogy egyáltalán eszükbe jutnának ezek a rég elfeledett történetek. Szekfű András kérdéseire viszont megnyílnak, így ismét olyan filmtörténeti részletekkel lehetünk gazdagabbak, amelyek maguktól talán örökre homályba vesztek volna. Nemcsak a klasszikusok forgatási körülményeiről, születésük titkairól van szó. Szekfű András, ahogy azt eddigi két nagy interjúkötetében is láthattuk, előszeregettel kérdez rá elsőre apróságnak tűnő, mégis izgalmas, árulkodó részletekre.

A harmadik kötetet a szerző teljes egészében az idén száz éve született Jancsó Miklósnak, illetve kollégáinak, barátainak, családtagjainak szentelte. Bekerült három hosszabb interjú is a hét éve elhunyt rendezővel. Ezek ráadásul ma már kuriózumnak számítanak, hiszen a hatvanas–hetvenes években születtek. Akadnak mások is, mint mondjuk, *Hernádi Gyula* vagy *Somló Tamás*, akikkel a filmtörténész jóval a rendszerváltás előtt, még a hetvenes években interjúzott. És olyanok is, akikkel már az elmúlt években, a mostani kötet számára. Így Mészáros Mártával is 2018-ban idézték fel az egykori indulást, a Jancsóval közös éveket. Kifejezetten izgalmas, sokszor megrendítő,

ahogy a Kilenc hónap rendezője ennyi idő távlatából visszaidézi az együtt töltött éveket. Például azt: „Ő nagyon megszenvedte azt, hogy lett Nowicki... [Mészáros második férje – szerk.] Ezt ő soha... Ő azt mondta, mi megbeszéltük, hogy ha eljön az a kor, akkor szabadon élünk, de mi soha nem válunk el. Ehhez nagyon ragaszkodott, hogy soha ne váljunk el, akármi történik, akármilyen nő, vagy egy más országban dolgozunk, nem lesz szerelem. Na most én tényleg beleszerettem Nowickiba, és ezt nem tűrte.”

Külön érdekes az is, ahogy a korábbi rendezer idején beszéltek a megszólalók, és ahogy már a kilencvenes évek után tették. Hogy Jancsó egy interjúban úgy hivatkozott magára – ezt Szekfű a bevezetésben is kiemelte: korábban Nagy Imré-s volt. Vagy ahogy Mészáros Márta elmesélte, hogy egy portás világozította fel: a Népliget felé induló férfi Jancsó úr. Nem Jancsó elvtárs? – kérdezett vissza Szekfű. „Nem, egy öreg portás volt, urat mondott”, válaszolta Mészáros. És már ez a rövid részlet is mennyire sokatmondó tud lenni!

Nagyon élőbeszédszerűek ezek a beszélgetések, akár a hatvanas–hetvenes években,

akár napjainkban születtek. Szekfűnél ezt megszokhattuk, ez ad sajátos ízt a beszélgetéseinek. Persze, ha az újságokban megjelenő interjúkhoz van szokva az olvasó, akkor idő kellhet, míg hozzászokik ezekhez a szabadon csapongó, sokszor aprólékos részletekbe menő, egyszer nagyon szakmázó, máskor nagy ívű irodalmi–történelmi fejtegetésekbe bonyolódó szövegekhez. Ám amikor rájövünk, hogy semmi megcsináltság, semmi kozmetikázás nincs bennük, nagyon meg lehet szeretni őket. Az *Így filmeztünk 3.* különösen Jancsó kedvelői számára lehet izgalmas, de ez a kötet is felvillanó rengeteg olyan részletet, amelyek általános képet adnak az elmúlt évszázad magyar filmtörténetéről.

Szekfű András: *Így filmeztünk 3. – Jancsó és kőre.* MMA Kiadó, 2021. 5600 Ft

